

PRZECIĄĆ (22) *vb pf*

e jasne.

inf przeciąć (3). ◇ *fut 2 sg* przetniesz (1). ◇ *3 sg* przetnie (4). ◇ *praet 3 sg m* przeciął (6). *f* przecięła (2). ◇ *imp 2 sg* przetni (1). ◇ *1 pl* przetnimy (1). ◇ *2 pl* przetnicie (2). ◇ *part praet act* przeciąwszy (2).
Sł stp notuje, Cn s.v. raz... jeden... raz; Linde także XVII – XVIII w.

1. *Naruszyć całość jakiejś powierzchni robiąc cięcie, przesuwając podłużnym ostrzem w jedną stronę; persecare Mącz; praecidere Modrz [w tym: kogo (4), co (16)] (22) : Wroná niefie skorupę żółwiową wyfoko/ Vpádła iey/ y pánnie práwie przetnie oko RejWiz 126v.*

a. *Oстрым narzędziem lub ciosem broni siecznej (21) : dobywszy mieczá swego/ vderzył ták ciężko w głowę iego/ iż też przełbicę przeciąwszy [galea penetrata]/ ránił nieco w głowę Alexandrá HistAl E4v; iż Włáftá Sczáfoná Hetmáná zabiłá przeciąwszy ná nim ftálny kápálin BielKron 320v, 348.*

Zwrot: »do połowice przeciąć« (1): Ciągnął Krol do Kijowá [...]/ iádąc w miásto vderzył mieczem w fortkę (ktorą oni złotą zwáli) áż do połowice przeciął ná pámięć wieczną BielKron 345.

Przen: Przerwać, skończyć a. spowodować koniec (2) : persecare vitium aliquid ne serpat, Przeciąć/ to yełt zabięć yákiey złości áby fie nieszerziłá Mącz 377c.

przeciąć czym (1): przetnimi to mieyfce słowy Proroká ModrzBaz 52v.

α. *Tnąć podzielić na dwie części lub oddzielić od całości; dividere Vulg, PolAnt (8) : Medyáná/ pomaga náprzećiw ciężkości dychánia [...]. Ale iefli iá przetnie bárzo fzkodzi SienLek 35v; potym Litwá przecięła powroz/ ná którym Gálerá byłá wwiązána StryjKron 315.*

przeciąć komu (1): y dał mi przeciąć ręce y nogi á obieścić kazał BielKron 69v.

Fraza peryfr.: »[czyją] witkę przecięła Lachesis« = ktoś umarł (1): (nagł) Nagrobek Marćinowi Stárzechowłkiemu Dziećięćiu/ ieno XXX. godzin żywemu. (-) Ták moię witkę fkwápliwie przecięła Skąpa Láchefis SzarzRyt C4v.

Zwrot: »przeciąć na poły« (1): Przetni zyemię nápoły/ iużci fie nie zgoi RejWiz 113.

Szereg: »przeciąć albo przełomić« (1): A to gdy iá [halenę żóltą] przetniesz albo przełomisz/ żółtoć podobna fzafranowi w niey fie vkaże. FalZioł III 2b.

Przen (2) : Bo gdy iuż kupámi ieden ná drugiego pádáli vmárli/ ftánął miedzy niemi/ y przeciął onę drogę/ ktora do żywych wiodłá. Leop Sap 18/23.

a) *Utworzyć Żydom przejście przez morze (1) :*

[przeciąć czym na ile czego: Ażá nie fámą tilko laská [Mojżesz] ktorą w ręku nofił zepfował pychę Fáraonowę [...]/ á thymże przeciął morze ná dwánałcie fćieżek. FlawHist 113.]

Zwrot: »w poły przeciąć« (1): Który [Bóg] nie vjeżdżoné w poły przeciął morze KochPs 161.

β. *Zabić lub ranić (7) :*

przeciąć komu (3): vpátrzył fwoy czás Skánderbeg/ přetko vchwyčil fwoię lewą ręką iego rękę práwą/ przeciął mu plecy fzablá BielKron 242v, 242v; ciął nań/ chcąc mu głowę afz do zębów przeciąć. SkarŻyw 413.

Zwrot: »przeciąć [kogo] na poły, na dwoje« [w tym: czym (1)] = dividere in duas partes Vulg [szyk zmienny] (3:1): Przetnicie to dziećię żywe ná dwoie/ dayćież iedney iedną połowicę/ á drugiey drugą

Leop 3.Reg 3/25; Oto Páńfki Anioł łtoi/ trzymáiąc miecz goły/ A tym z wyroku Páńfkiego/ przetnie cie ná poły. KochZuz A5; HistRzym 133v; BudNT Matth 24/51; [BudBib 3.Reg 3/23 (Linde)].

2. [*W terenie zarosłym wyciąć rośliny na jakiejs powierzchni tuż przy ziemi [gdzie]: pátrż gdzieby ptacy przebiegáli łtády/ á tám prztni w łące álbo w przyłogu co naniżey możelz/ coby było práwie goło/ á tám połtaw śiec CygMyśl H.*

przeciąć co: á tám przetni od błotá do błotá lás/ aż do łámej ziemie/ iż będzie iáko vlicá. CygMyśl Gv.]

Synonim: 1. przekroić.

Formacje współrdzenne cf CIAĆ.

Cf PRZECIĘCIE, PRZECIĘTY

KW